MODERNIZM VA SATIRA UYG‘UNLIGI: AMERIKA ROMANCHILIGI MISOLIDA

To‘ychiyeva Feruza To‘ra qizi
Xalqaro innovatsion universiteti lingvistika yo‘nalishi 1-bosqich magistranti
feruzatuychiyeva1994@icloud.com

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada XX asr Amerika adabiyotidagi modernistik romanlarning o‘ziga xos xususiyatlari va ularda satiraning qo‘llanilish mahorati tadqiq etiladi. Maqolada modernizmning an’anaviy qadriyatlarga nisbatan skeptik munosabati satira orqali qanday badiiy ifodalanganligi, xususan, Sinkler Lyuis, Frensis Skott Fitsjerald va boshqa adiblar asarlari misolida ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, modernistik satira jamiyatdagi ma’naviy inqiroz va "Amerika orzusi"ning tanazzulini ko‘rsatib berishdagi o‘rni tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: modernizm, satira, Amerika romanchiligi, ijtimoiy tanqid, ironiya, "Amerika orzusi", badiiy uslub, psixologizm.

ABSTRACT: This article investigates the specific characteristics of modernistic novels in 20th-century American literature and the artistic skill of using satire within them. The article examines how modernism's skeptical attitude towards traditional values is artistically expressed through satire, specifically in the works of Sinclair Lewis, F. Scott Fitzgerald, and other writers. Additionally, it analyzes the role of modernistic satire in depicting the moral crisis in society and the decline of the "American Dream."

Keywords: modernism, satire, American novel, social criticism, irony, "American Dream", artistic style, psychologism.

KIRISH

XX asrning birinchi yarmi Amerika adabiyotida ulkan burilishlar davri bo‘ldi. Birinchi jahon urushidan keyingi ma’naviy bo‘shliq, urbanizatsiya va texnologik taraqqiyot adabiyotda modernizm oqimining shakllanishiga olib keldi. Modernizm an’anaviy hikoya qilish usullaridan voz kechib, inson ichki dunyosining parchalanishi va ijtimoiy tartiblarning mantiqsizligini tasvirlashga intildi.

Bu jarayonda satira modernistik asarlarning ajralmas qismiga aylandi. Biroq, bu klassik ma’nodagi kulgi emas, balki achchiq ironiya, grotesk va chuqur ijtimoiy tanqidga asoslangan satira edi. Amerika romanchiligi misolida ushbu ikki tushuncha uyg‘unligi jamiyatning o‘zini-o‘zi anglashiga xizmat qildi.

ASOSIY QISM (MUHOKAMA)

Modernistik satiraning asosiy maqsadi — tashqi yaltiroq hayot ortidagi ma’naviy qashshoqlikni fosh qilishdir.

1. "Amerika orzusi"ning satirik talqini:

F.S. Fitsjeraldning "Buyuk Getsbi" asarida modernistik ruh va satira uyg‘unlashgan. Muallif boy tabaqaning vijdonsizligi va maqsadsizligini nozik satira (ironiya) bilan tasvirlaydi. Bu yerda satira shaxs fojiasi bilan qorishib ketadi.

2. Sinkler Lyuis va ijtimoiy satira:

Amerika romanchiligida satira ustasi hisoblangan Sinkler Lyuis ("Babbit", "Asosiy ko‘cha") o‘rta tabaqa vakillarining cheklangan dunyoqarashini va iste’molchilik madaniyatini ochiqchasiga masxara qiladi. Uning modernizmi realizm bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, u jamiyatning "mexanik" hayotini satira sanchqisiga oladi.

3. Uslubiy o‘ziga xosliklar:

Modernistik satira quyidagi vositalar orqali namoyon bo‘ladi:

• Ong oqimi (Stream of consciousness): Qahramonning chalkash o‘ylari orqali jamiyatdagi xatoliklarni ko‘rsatish.

• Fragmentarizm: Voqealarning bo‘lak-bo‘lak berilishi va ularning satirik bog‘lanishi.

• Ironiya va Grotesk: Vaziyatlarni haddan tashqari bo‘rttirib yoki teskari ma’noda ifodalash.

XULOSA

Amerika modernistik romanchiligida satira shunchaki kulgi vositasi emas, balki jamiyatning chuqur inqirozini diagnostika qiluvchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi. Modernizm va satiraning uyg‘unligi yozuvchilarga inson psixologiyasining murakkabligini saqlab qolgan holda, ijtimoiy illatlarni ayovsiz fosh etish imkonini bergan. Bu esa Amerika adabiyotining jahon miqyosida yangi pog‘onaga ko‘tarilishiga sabab bo‘ldi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Bradbury, Malcolm. "The Modern American Novel". - Oxford University Press, 1992.

2. North, Michael. "Reading 1922: A Return to the Scene of the Modern". - Oxford, 1999.

3. Lewis, Sinclair. "Babbitt". - New York: Harcourt, Brace, 1922.

4. Quronov D. "Adabiyotshunoslikka kirish". - Toshkent: Fan, 2007.

5. Fitzgerald, F. Scott. "The Great Gatsby". - Charles Scribner's Sons, 1925.